



Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de  
Tweede Kamer der Staten-Generaal  
Prinses Irenestraat 6  
Den Haag

**Ministerie van Buitenlandse  
Zaken**  
Rijnstraat 8  
2515 XP  
Postbus 20061  
Nederland  
[www.minbuza.nl](http://www.minbuza.nl)

**Onze referentie**  
BZ2407282

**Uw referentie**  
2024Z15900

**Bijlage(n)**  
-

Datum 21 november 2024  
Betreft Beantwoording vragen van de leden Hirsch (GL-PvdA) en Zeedijk (NSC)  
over steun aan het maatschappelijk middenveld wereldwijd

Geachte voorzitter,

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op de schriftelijke vragen gesteld door de leden Hirsch (GL-PvdA) en Zeedijk (NSC) over steun aan het maatschappelijk middenveld wereldwijd. Deze vragen werden ingezonden op 15 oktober 2024 met kenmerk 2024Z15900.

De minister voor Buitenlandse Handel  
en Ontwikkelingshulp,

Reinette Klever

**Antwoorden van de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp op vragen van de leden Hirsch (GL-PvdA) en Zeedijk (NSC) over steun aan het maatschappelijk middenveld wereldwijd**

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Onze referentie  
BZ2407282

**Vraag 1**

Bent u bekend met de toenemende druk op het maatschappelijk middenveld (kerken, ngo's, vakbonden, mensenrechtenverdedigers, etc.) samenhangend met de wereldwijde druk op democratieën, zoals gesignaleerd door onder andere waakhonden als Civicus en Freedom House?<sup>1</sup>

**Antwoord**

Ja, daar ben ik mee bekend.

**Vraag 2**

Deelt u de conclusies van genoemde bronnen dat de maatschappelijke ruimte (*civic space*) wereldwijd onder zeer grote druk staat? Zo niet, waarom niet?

**Antwoord**

Ja, die deel ik. Uit monitoring blijkt dat de ruimte voor maatschappelijke organisaties wereldwijd krimpt waardoor zij minder veilig en effectief kunnen opereren.

**Vraag 3**

Onderschrijft u het belang dat maatschappelijke organisaties spelen in onder meer bevordering van leefbaar loon voor fabrieksarbeiders, leefbaar inkomen voor kleinschalige boeren, schoon drinkwater, het tegengaan van kinderarbeid en ontbossing, hulp bij het aanpassen van lokale gemeenschappen aan de gevolgen van klimaatverandering, het opkomen voor vrouwenrechten, en het voorkomen en tegengaan van gewapende conflicten? Zo niet, waarom niet?

**Antwoord**

Maatschappelijke organisaties spelen door hun brede ervaring en kennis een grote rol in sociaaleconomische ontwikkeling, bijvoorbeeld in het toewerken naar toekomstbestendige, eerlijke en schone waardeketens.

**Vraag 4**

Heeft u kennisgenomen van het belang dat het bedrijfsleven hecht aan ontwikkelingssamenwerking? Bent u het eens met de stelling van de top van het Nederlandse bedrijfsleven dat de sterke Nederlandse economische positie in tal van ontwikkelingslanden onder druk komt te staan door de grote bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking? <sup>2</sup> Indien niet, waarom niet?

---

<sup>1</sup> European Union Agency for Fundamental Rights, 18 oktober 2023, [fra.europa.eu/en/publication/2023/civic-space-2023-update](https://fra.europa.eu/en/publication/2023/civic-space-2023-update)  
Civicus, "State of Civil Society Report 2024", [www.civicus.org/index.php/state-of-civil-society-report-2024/](https://www.civicus.org/index.php/state-of-civil-society-report-2024/)  
Economist Intelligence Unit, "Democracy Index 2023", [www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2023/?utm\\_source=economist&utm\\_medium=daily\\_chart&utm\\_campaign=democracy-index-2023](https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2023/?utm_source=economist&utm_medium=daily_chart&utm_campaign=democracy-index-2023)  
Freedom House, "Global Freedom Status", [freedomhouse.org/explore-the-map?type=fiv&year=2024](https://freedomhouse.org/explore-the-map?type=fiv&year=2024)  
OESO, [www.oecd.org/en/topics/sub-issues/open-government-and-citizen-participation/civic-space.html](https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/open-government-and-citizen-participation/civic-space.html),  
VN, "OHCHR and protecting and expanding civic space", [www.ohchr.org/en/civic-space](https://www.ohchr.org/en/civic-space)  
Wereldbank, "Why the World Bank's IDA is deepening its partnership with civil society", 9 september 2024, [blogs.worldbank.org/en/voices/why-the-world-bank-s-ida-is-deepening-its-partnership-with-civil-society](https://blogs.worldbank.org/en/voices/why-the-world-bank-s-ida-is-deepening-its-partnership-with-civil-society)

**Antwoord**

Ja, ik ben bekend met de genoemde artikelen. Het kabinet hecht waarde aan ontwikkelingshulp die ook voordelen biedt aan het Nederlandse bedrijfsleven in opkomende markten. Het kabinet zal dergelijke aspecten ook mee laten wegen bij het formuleren van nieuw relevant beleid.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Onze referentie  
BZ2407282

**Vraag 5**

Bent u bekend met het werk van bedrijven, ngo's, vakbonden en kennisinstellingen op duurzame handelsketens, via onder meer IDH, IMVO-sectorconvenanten en bilaterale samenwerking tussen bedrijven en ngo's? Bent u het eens dat ngo's, vakbonden en kennisinstellingen unieke kennis hebben van de lokale context in productielanden waar veel Nederlandse bedrijven actief zijn? Nu de CSRD (rapportagewetgeving) en de CSDDD (ketenzorgplichtwet) een feit zijn en bedrijven deze wetgeving moeten naleven, ziet u de belangrijke rol van maatschappelijke organisaties en vakbonden in het ondersteunen van bedrijven bij hun ketenzorgplicht?

**Antwoord**

Ja, ik ben bekend met hun werk. Het is als Nederlands bedrijf van belang om goed zicht te hebben op de waardeketen waarin je actief bent, onder andere voor het naleven van de CSRD en CSDDD. Samenwerking met partijen die kennis hebben van de lokale context kan daarbij zeer behulpzaam zijn. Het kabinet bevordert deze samenwerking door financiering van ketenverduurzamingsprogramma's met productielanden, zoals van IDH en Fair Wear. Daarnaast faciliteert het kabinet de totstandkoming van sectorale samenwerkingsverbanden, zoals in de sectoren textiel, hernieuwbare energie en natuursteen. Hierin werken bedrijven, NGO's en vakbonden nauw met elkaar samen om risico's op het terrein van milieu en mens in toeleveringsketens tot en met productielanden te identificeren en aan te pakken.

**Vraag 6**

Ziet u meerwaarde om het werk en contacten in productielanden en internationale toeleveringsketens van bedrijven via maatschappelijke organisaties en vakbonden te behouden? Zo niet, waarom niet?

**Antwoord**

Bedrijven zoeken vaak actief samenwerking op met maatschappelijke organisaties en vakbonden in productielanden en internationale toeleveringsketens. Het ligt in de lijn der verwachting dat de CSRD en de CSDDD prikkels bieden voor bedrijven om die contacten te behouden of uit te bouwen.

**Vraag 7**

Bent u bekend met de aangenomen motie Dobbe c.s. (Kamerstuk 36180, nr. 107), die de regering verzoekt om in het maatschappelijk middenveld te investeren? Bent u derhalve bereid om de bestaande steun van de Nederlandse regering voor

---

<sup>2</sup> Onder andere VNO-NCW in de Telegraaf, 3 juli 2024, <https://www.telegraaf.nl/watuzegt/1862790487/laten-we-ons-niet-terugtrekken-achter-de-dijken-internationale-relaties-cruciaal-voor-dit-land> en Evofenedex, 18 september 2024, <https://www.evofenedex.nl/actualiteiten/bezuinigingen-buitenlandse-handel-en-ontwikkelingshulp-bemoeilijken-ambities-kabinet>

*civic space* en maatschappelijke organisaties die zich in ontwikkelingslanden inzetten voor ontwikkeling te continueren? Zo niet, waarom niet?

**Ministerie van Buitenlandse Zaken**

**Antwoord**

Ja, ik ben bekend met de recent aangenomen motie Dobbe c.s. (Kamerstuk 36180, nr. 107). Deze gaat over het investeren in het maatschappelijk middenveld ten aanzien van de implementatie van de mondiale gezondheidsstrategie. Over het nieuwe beleid heb ik u geïnformeerd in de Kamerbrief Toekomst samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp (Kamerstuk 36600, nr. 13) op 11 november 2024.

**Onze referentie**  
BZ2407282

**Vraag 8**

Bent u, gelet op de enorme druk op *civic space* volgens o.a. Civicus, de VN, de EU, etc. bereid om het Civic Space Fund (CSF) te handhaven? Zo niet, waarom niet?

**Antwoord**

Over het nieuwe beleid heb ik u geïnformeerd in de Kamerbrief Toekomst samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp (Kamerstuk 36600, nr. 13) op 11 november 2024.

**Vraag 9**

Kunt u de antwoorden op deze vragen toesturen binnen drie weken, of ten minste voor de behandeling van de begroting Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp?

**Antwoord**

Helaas heeft de beantwoording van deze vragen vertraging opgelopen vanwege de publicatie van de Kamerbrief Toekomst samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp (Kamerstuk 36600, nr. 13) op 11 november 2024.